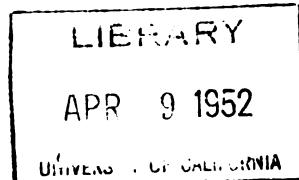

Ruse

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Nas^v jezik
НАШ ЈЕЗИК

Nov. ser.

НОВА СЕРИЈА

Књ. III — Св. 1-2

БЕОГРАД 1951

САДРЖАЈ

	Стр.
1. А. Белић: Његош и национална култура наша	1
2. М. Стевановић: Деминутиви с наставком -ић (и -чић)	6
3. Св. Марковић: О именцима на-исШ(а) и сл.	12
4. Св. Предић: О роду страних именцица	28
5. Д-р. Х. Клајн: Важност реченичног акцента у пословицама	34
6. М. Влајинац: „Једна смрт не да другој“	37
7. Н. Сенић и А. Зубац: „У интересу што боље књиге“	39
8. П. Речи изведене од основе „магнет“	46
9. Б. Јањић: Диваљ-дивљи	48
10. Гисма уредништву	50
11. Језичке поуке	66

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир Алексић,
др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутина Стевовић

Научна агенција

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.

БЕОГРАД 1951

„ЈЕДНА СМРТ НЕ ДА ДРУГОЈ“

У књизи II (нове керије) *Naučeg језика* (стр. 125/6) С. Матић је дао занимљиво објашњење пословице *Која смрт храни, другој не да*, како ју је Вук уопштио, док је она раније (1780 год.) по Ј. Шушкаторићу била ограничена само на извесно лице: „Која га смрт храни, другој га не да“. Али без обзира на ту разлику и да ли је и уколико је та Мушкаторићева верзија, по нахоењу С. Матића, „нешто јаснија“, цело даље писчево излагање мени није изгледало довољно убедљиво. Нарочито сам посумњао у значење које је притом дато глаголу *хранити*, схваћеном једино у садашњем обичном смислу пружања намирница (јестива) и других представа потребних за живот. Мени се, напротив, чинило да се у тој пословици под *хранити* стварно мислило на значење у смислу *чувања*. Само од *хранити* у том значењу могао је постати глагол *сахранити*, а од њега именница *сахрана* (у значењу — погреб). Потврде за то нашао сам после и у Речнику Југослов. академије (Ш део у обради П. Будманија), где је иста пословица по Вуковој верзији узета баш као пример за тајво „старије значење“. Кад би се пак попшло од овога значења, тешко би се могло прихватити излагање С. Матића о пореклу те пословице, у крајњој линији, од јеванђелске изреке: „Ко мачем сече, од мача ће погинути“. А онда и смишао њен не би имао онако скучене примене кад је упитању суштина општег проблема људске смрти.

Међутим, те моје опаске ме не би навеле на овај напис да ми се пре кратког времена није пружила прилика да чујем сличну пословицу, којом је тај проблем јасно и неоспорно изражен као општа и неизбежна природна појава.

У разговору, наиме, са једним Србом из Лике (без књижевне културе) поводом извесног његовог тежег оболења, за

које му је речено да се може излечити једино хируршком интервенцијом, он надовеза: „Најзад, даћу и да ме секу, па што буде, — једна смрт не да другој!”

Одмах ми је било јасно, а тако је у даљем јадању и он замишљао, да је хтео рећи: једном мора умрети, па ако му је судбина доделила да умре од ножа при операцији, он ту смрт не може избегти, јер досуђена му смрт искључује („не да”) да умре којом другом смрћу.

Према томе, изреком „Једна смрт не да другој” изражено је у згодном и правом, савршеном пословичком, облику опште искуство, које се у народу осећа и исказује још на многе друге начине. Нарочито се то каже, ојет у облику пословица: „Нема смрти без суђења дана”, — „Један пут је умрети” (све у Вуковој збирци). Отуд и изјава једног од двојице Црногорца књазу Данилу кад је он покушао да их измири и одврати од смртоносног мегдана: „По једном се рађа, а по једном умире” (В. Врчевић, Ограници за историју Ц. Горе, 38). А. такве и њима сличне изреке могу се и данас чути у свима најпним крајевима, osobito у случајевима онога личног или међусобног тешења и куражења.

Зар не би било најприродније да се у том општем значењу схвати и пословица „Која смрт храни, другој не да”? Подробном анализом њеном то би се, мислим, могло и убедљивије извести. Али... после предњих напомена и података било би за ову прилику излишно упутштати се у такво разлагање.

M. Влајинац